

COM PLANTEJAR L'EXAMEN DE SELECTIVITAT DE FILOSOFIA

1.- De què va un examen de filosofia a la Selectivitat?

Cal tenir present que l'examen de Selectivitat en filosofia gira sempre al voltant d'un problema filosòfic i que aquest problema es concreta en una obra i en uns arguments plantejats per un autor.

Sempre es parla dels «autors» que surten al Selectivitat; però com a perspectiva des de la qual preparar l'examen de filosofia no convé considerar-lo com una llista més o menys llarga d'autors que cal saber-se més o menys de memòria. L'important per tenir èxit a l'examen és ser capaç de vincular l'obra d'un autor amb el problema que aquest autor planteja o discuteix.

Si en un text s'ha entès:

- "Què", s'argumenta,
- "Com" s'argumenta, i
- "Per què" s'argumenta

la resta de l'examen consisteix en un pur problema de claredat expositiva en la redacció i d'una mica d'estratègia en la presentació i en la discussió dels arguments. El fonamental és entendre quins arguments fan que un determinat problema i uns determinats raonaments resultin significatius i oberts al debat en un autor concret. En aquest document et recordem algunes estratègies bàsiques per a l'examen de Selectivitat de filosofia.

2.- Saber utilitzar temps limitat

L'examen de filosofia dura una hora i mitja i consta sempre de dues opcions d'autors diferents, però no necessàriament d'èpoques històriques distintes. Cal triar obligatòriament una (només una!) de les dues opcions i desenvolupar les preguntes pel mateix ordre i cadascuna per separat. Amb unes tres cares de full en lletra clara i ben escrites n'hi ha prou generalment per a treure bona nota.

La distribució del temps és la primera estratègia que cal dominar. Convé portar sempre un rellotge i calcular el temps; cal que no sobri temps ni en falti i –especialment –és MOLT important que ningú no s'aixequi de l'examen sense haver repassat curosament el text lliurat a l'examinador. Concentrar-se en la pròpia feina és essencial per a un bon resultat.

Si es treballa amb concentració el període de redacció estricta de l'examen pot durar al voltant d'una hora o potser una mica més. Com que el temps global de l'examen és d'una hora i mitja convé reservar al voltant d'un quart per a fer una bona lectura inicial dels textos i fins i tot un esborrany de la redacció.

3.- Entendre l'argumentació del text és central per decidir quina opció es tria

El més important a l'hora de triar quin autor comentem en l'examen de Selectivitat de filosofia és comprendre clarament la problemàtica explícita i implícita del text que se'ns proposa i, per tant, saber què se'ns demana com a resposta. Cal estar segur de quines preguntes ha proposat la coordinació de les proves i de què cal respondre-hi.

D'aquesta manera evitem el que baixa més punts a Selectivitat: dir coses sense sentit o presentar arguments que, tot i ser part del pensament de l'autor, no estan ni es poden suposar implícits en el text.

Un examen no és mai el lloc per demostrar que es tenen idees pròpies sobre un autor, sinó per desenvolupar correctament la seva visió més convencional, la que figura als apunts i al llibre de text. No s'ha de ser ni tan «original» que el corrector no compregui l'argumentació que l'alumne està fent, ni tampoc tan «groller» que s'empri un vocabulari mal definit.

Un cop s'ha triat una opció de comentari de text no es canvia; cal oblidar-se absolutament de l'altra. Per això cal prendre's el temps que calgui a decidir l'opció. Quan tenim decidit el text que comentem cal preparar un esquema dels arguments que es volen destacar en la resposta a cada pregunta, ordenant els coneixements de manera que la redacció final sigui clara i que no hi hagi repeticions ni s'acabi derivant a qüestions secundàries, o parlant de temes o idees que no tenen res a veure amb el text que se'ns presenta a examen.

És bàsic reservar al final uns deu minuts per a una última lectura de conjunt, que ha d'incloure la revisió ortogràfica i cal estar 'segur que no hem redactat d'una manera absurda (amb subordinades mal posades, etc.). Un examen amb moltes faltes d'ortografia resta puntuació.

Aquestes operacions són bàsiques i MAI no s'ha de redactar "en tromba", sinó reflexivament, tenint molta cura a emprar de forma adient la terminologia filosòfica i, molt en especial, el vocabulari de l'autor.

4.- Bona tria i presentació clara

Organitzar amb cura el bon desenvolupament de la redacció ajuda a donar una millor estructura a l'examen.

En la redacció també és bàsic tenir cura de la presentació. Una escriptura deixatada, lletra petita i il·legible, manca de marges, paràgrafs massa extensos i frases mal puntuades predisposen negativament a la lectura i a la correcció per part de l'examinador.

5.- Saber argumentar amb cura.

L'examen de filosofia dóna una importància central als procediments i a la maduresa en l'argumentació. A través de la redacció cal mostrar a l'examinador que s'ha caput el sentit del text comentat, que se sap situar el text proposat en el pensament de l'autor i que s'és conscient de la seva significativitat en el conjunt del pensament occidental i en la modernitat.

Una redacció ha de tenir una introducció –prèviament preparada en esborrany– uns arguments clars que desenvolupin les idees que es volen explicar i una conclusió lògica que es derivi de l'argumentació.

L'argumentació pot prendre –en filosofia i en totes les ciències socials– la forma d'una demostració o la d'una deducció.

1.- La demostració és un raonament que mostra l'acord i la no-contradicció del que

s'afirma amb el que s'ha establert prèviament. Pot tenir la consistència d'una prova lògica.

2.- La deducció consisteix a extreure la conseqüència –o les conseqüències– del que prèviament s'ha afirmat. Tot i que aquest tipus d'argumentació garanteix la coherència lògica del discurs, no sempre és segur que ajudi a la seva correcta fonamentació.

Per a donar crèdit a la teva redacció es poden posar exemples que il·lustrin l'argumentació. Un exemple clar i explicat al lloc que toca, mostra que t'esforces a fer-te entendre i concreta la teva afirmació. Els exemples parlen a la imaginació més que a l'enteniment però poden ajudar a progressar en la redacció –sobretot quan es vol defensar arguments molt abstractes. L'exemple no serveix mai de prova però pot ajudar a ressaltar i a fer comprensibles els elements d'un problema o d'un concepte. Cal, però, que els exemples siguin concrets, proporcionals al que es diu –no massa rebuscats ni increïbles.

Per aprofundir en l'argumentació pot ser necessari esmentar altres autors que han fet afirmacions similars o que han tingut influència sobre l'autor (Parmènides i Sòcrates en el cas de Plató, Hume i Bentham en el cas de Mill, etc). Fer comparacions amb altres autors no implica necessàriament referir-se a obres concretes, sinó a tesis compartides o discutides amb ells. Evidentment mai no s'ha d'esmentar autors que no es coneixen prou o tesis que no siguin molt representatives. Referir-se a altres autors ha d'ajudar a completar l'explicació de l'autor o de la problemàtica que estudiem. Tota referència o comparació ha de ser precisa, motivada, ben argumentada i no ha de traïr el pensament de l'autor.

És correcte posar exemples i referències a altres autors que no siguin de l'àmbit filosòfic, però convé que pertanyen a l'àmbit de les ciències humanes i de la història de l'art: es pot usar algun text de Galileu o un quadre de Rembrandt [La lliçó d'anatomia] per a explicar el mecanisme cartesà, no està de més recuperar Popper i Kuhn quan es parla del problema de la inducció en Hume, o resulta interessant relacionar l'òpera de Wagner amb Nietzsche per exemple. Fins i tot Blade Runner serveix per a parlar de Descartes i de les idees innates. En tot cas convé no abusar dels exemples i les comparacions. Seria possible mostrar les semblances i les diferències entre Mill i Bakunin; però per seguir amb el mateix autor resultaria més complicat vincular els preraphaelites a Mill.

6.- Errors sovintejats en el comentari de text

Hi ha alguns errors molt habituals a l'hora de plantejar i desenvolupar el comentari de text de filosofia a Selectivitat i a les avaluacions que es poden evitar si es dediquen uns minuts a pensar com es respondran les preguntes i s'organitza un mínim esquema previ. Sovint l'examen fracassa per cinc senzilles errades fàcils de prevenir:

1.- No llegir amb calma les preguntes o no entendre el vocabulari del text: primer que tot cal entendre què t'han preguntat. Cap pregunta no es respon amb un "si" o amb un "no". Cal respondre adaptant-nos al que se'ns demana i tenir clar què signifiquen els mots clau. Així, per exemple, la paraula "raó" en un text es pot usar com a sinònim de "racional" (per oposició a "irracional"), de "raonable" (una persona "raonable" és una persona moderada), o de "propri de la raó" (per oposició a l'experiència, per exemple).

2.- El desordre: un comentari no consisteix en una sèrie d'afirmacions més o menys

lligades per alguna associació d'idees. Com tota redacció un comentari es compon d'una introducció, un desenvolupament dels arguments i unes conclusions. Un comentari de text s'ha de presentar ordenat, avançant pas per pas i no en una pura juxtaposició d'idees. Per això és bàsic tenir un esborrany abans de redactar.

3.- La paràfrasi del text: sempre resta puntuació la repetició del que ja es diu al text, encara que es faci amb altres paraules –i generalment menys adients. Tot comentari és sempre una interpretació que pretén desvetllar el significat intern d'un text. Per això és bo l'exercici mental de reformular el text en paraules més senzilles. En tot comentari cal explicar què es diu i per què es defensa allò i no una altra tesi: no és acceptable una pura repetició del text, feta de forma mecànica i sense interpretació. Per a evitar la paràfrasi val més citar entre guionets la frase que volem ressaltar del text

4.- La divagació: el que més perjudica un comentari de text és dir coses sense solta ni volta i que no tenen a veure amb la temàtica o amb l'autor estudiat. El text no és cap "pretext" per a fer consideracions generals que no venen al cas. L'error més "car" que pots cometre en termes de nota és el d'omplir molts fulls sense dir res. Un examen de Selectivitat no és lloc adient per proposar una "nova" interpretació d'una filosofia o d'un autor. El que s'ha de mostrar és que l'examinat domina la tradició interpretativa i res més.

5.- La memorització: En ciències humanes no es pot explicar mai un text sense prèviament haver entès en profunditat el raonament de l'autor –i si cal també els raonaments dels seus adversaris. No n'hi ha prou amb aprendre i recordar les tesis bàsiques de l'autor sobre el qual t'estàs examinant. Això és necessari però no suficient. La comprensió és essencial: cap text de filosofia mai no es llegeix "en diagonal", s'ha de reflexionar a poc a poc i evitar la temptació d'aplicar mecànicament sobre el text el que s'ha estudiat sense fer l'aplicació al cas en concret. Cal pensar sempre "què vol dir el text", és a dir, capir el sentit: no pas repetir mecànicament els apunts o el llibre de text, sinó aplicar-los.

RESUM Les sis regles d'or d'un examen

1. Concentració en la feina i claredat en l'exposició.
2. És bàsic tenir un pla de redacció i comprendre els arguments que cal exposar.
3. Cal conèixer i saber explicar el vocabulari de l'autor amb els mots justos i adients.
4. No es pot usar neologismes, ni barbarismes, ni mots que no comprens, ni dir coses que signifiquin "passar-te d'original".
5. No s'ha de repetir en un apartat de l'examen el que ja s'ha dit en l'anterior, ni divagar: cada idea té el seu lloc adient.
6. Convé rellegir tot el que s'ha escrit, tenir cura de la presentació i de l'ortografia i no deixar-se guanyar pels nervis, ni lliurar mai l'examen massa aviat.